

Får vi mindre ud af mere uddannelse?

Børsen den 17 september 2026

Forleden kom de nye Pisa-målinger af elevers faglige kundskaber og evner. Undersøgelsen måler via test, hvor dygtige 15-årige er til læsning, matematik og naturfag i 90 lande på tværs af verden. Og ikke mindst i Danmark har de nye resultater vakt opsigt. Danske elever har aldrig, i de 26 år undersøgelsen har været lavet, klaret sig ringere.

Siden 2000 har danske elever for eksempel tabt 37 point i læsning, og siden 2003 tabt 43 point i matematik. Pisa-resultaterne gælder dog ikke kun for den bestemte undersøgelse. Eksamensresultater fra i år viser, at godt hver tiende elev dumpede dansk og matematik i folkeskolen.

Omfanget og konsekvenserne af problemet illustreres ganske godt med, at OECD som tommelfingerregel regner med, at 20 point svarer til læringen fra et års skolegang. Ifølge undersøgelsen er de elever, vi i dag sender videre i gymnasiet, reelt kun lige færdige med 7. klasse i forhold til dem, der gik videre for 25 år siden.

Danske unge illustrerer således et fænomen, der kaldes Simpsons Paradoks. En langt større andel af unge får en gymnasial uddannelse, hvilket burde indikere et klart højere uddannelsesniveau. Siden min tid i gymnasiet er antallet af elever således næsten præcist fordoblet, hvilket burde have gjort det danske samfund mere veluddannet. Men på samme tid er læringsniveauet i folkeskole og gymnasierne ifølge OECD tydeligt faldet. Paradokset er, hvad der er sket med uddannelsesniveauet: Alt efter hvilken indikator man bruger, er danskernes uddannelse styrket eller svækket.

Påvirker økonomien

Diskussionen er økonomisk relevant, fordi – som jeg tidligere har understreget – er der et markant økonomisk afkast af uddannelseskvalitet.

Det gælder både for hver enkelt dansker selv, da højere uddannelse for det meste giver højere løn, men også for virksomheders internationale konkurrenceevne og for samfundets samlede innovation. Men Simpsons Paradoks gør det frustrerende svært at gøre op, hvor stort det økonomiske problem er. Ser man på erfaringerne i toppen af uddannelsespyramiden, er det dog svært at se paradokset. I de 21 år, jeg har været ansat på universitetet, er det blevet stadig mere normalt at møde studerende på samfundsvidenskaberne, der ikke kan regne med brøker, ikke kan opløse en parentes, og som har svært ved at skrive sammenhængende, grammatisk korrekte sætninger.

De studerende er ikke dummere end før, og de dygtige er ikke mindre nysgerrige eller villige til at lære. Men de begynder på universitetet på et langt lavere uddannelsesniveau end i 2005.

Adskillige regeringers insisteren på, at de studerende skal hurtigt igennem uddannelsen, og at de seneste år af deres uddannelse skal være kortere, hjælper ikke på problemet.

I forhold til tidligere generationer er der flere uddannede unge, men deres uddannelse er mindre værd både for dem selv og for de danske virksomheder, der konkurrerer med samfund, der for længst har overhalet vores uddannelsesniveau.

Christian Bjørnskov